

3. 7. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nulové oddlužení - ostrý start započal

Dne 1. června 2019 vstoupila v účinnost zásadní novela insolvenčního zákona, provedená zákonem č. [31/2019](#) Sb. Zavádí se koncept, pro který se v průběhu legislativního procesu vžilo označení „nulové oddlužení“. Představuje realizaci dlouho očekávaného záměru legislativce zpřístupnit oddlužení, jako sanační způsob řešení osobního úpadku, širšímu spektru adresátů, kteří doposud na tento benefit nedosahovali.

Definitivně padla dosavadní vstupní bariéra (pro mnohé nepřekonatelná) v podobě povinnosti uspokojit minimálně třicet procent zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů. Novela, která již před svým spuštěním do praxe vyvolávala na jedné straně velká očekávání, na druhé straně určité obavy z interpretace a aplikace komplikovanějších pasáží, má dnes za sebou ostrý start a cca měsíční test. Jaké jsou první zkušenosti, která očekávání se naplnila a která nikoliv?

Zvýšení nápadu návrhů na oddlužení

Jedním z hlavních očekávání bylo zvýšení nápadu návrhů na zahájení insolvenčního řízení spojených s návrhem na povolení oddlužení (tzv. návrhů na povolení oddlužení). Bez takového trendu by se nemohlo naplnit očekávání vstupu doposud upozaděné skupiny nízkopříjmových dlužníků do procesu aspirace na odpuštění dluhů. Dle dostupných statistik by se měl počet osob, nacházejících se v tzv. vícečetných exekucích pohybovat v rozmezí 600 a 850 tisíc. Právě jim měla novela otevřít doposud uzavřené dveře k benefitu osvobození od dluhů a k sociálnímu restartu (tj. k návratu ze šedé zóny do aktivní ekonomiky a k placení daní). Někteří soudci a soudní funkcionáři před 1. červnem vyslovovali obavy, že případný nápor takových zájemců zahltí a paralyzuje soudní systém (resp. toliko soustavu insolvenčních soudů). Jaká je dnes skutečná situace s nápadem nových návrhů na oddlužení? Podle naší interní firemní statistiky bylo letos v prvních 15 červnových pracovních dnech zveřejněno celkem 2.225 návrhů na povolení oddlužení, což je nárůst o 89% proti stejnému období roku 2018. Pravdu mají tedy zatím ti, kteří očekávali zhruba zdvojnásobení nápadu. K výraznějšímu zvýšení nápadu došlo např. v Moravskoslezském kraji, v Jihočeském kraji naopak tento trend není zdaleka tolik výrazný. V každém případě jsem přesvědčen, že insolvenční justice tento nápor zvládne.

Co se týče insolvenčních správců, k těm tato agenda věcně doputuje někdy koncem léta, kdy se rozjedou výplaty splátkových kalendářů. Ani zde nemám obavy o to, že by insolvenční správci nebyli kapacitně schopni nový nápad zvládnout. Ti, kteří jsou zodpovědní, již personálně posílili týmy svých zaměstnanců, jakož i materiální vybavení svých kanceláří. To souvisí s novými prováděcími předpisy k současné novele insolvenčního zákona (viz níže).

Problém zřejmě nenastane ani na straně sepisovatelů návrhů na povolení oddlužení. Těmi mohou být od roku 2017[1] pouze vymezené osoby, jmenovitě advokát, notář, soudní exekutor, insolvenční správce, nebo tzv. akreditovaná osoba[2] (v praxi subjekty z neziskového sektoru). Odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení je zákonem omezena na 4.000,- Kč bez DPH a v případě společného oddlužení manželů na 6.000,- Kč bez DPH, přičemž je v ní již zahrnuta také náhrada

nákladů vynaložených v souvislosti se sepisem a podáním návrhu[3]. Jedná se o cenu více než dostupnou pro všechny zájemce o budoucí osvobození od dluhů. Akreditované osoby dokonce nabízí své služby pro zájemce zcela zdarma, neboť jejich hospodaření je financováno z dotací, či darů a nemusí tudíž krýt své náklady odměnou za sepis návrhů. I přesto podle statistik samotného neziskového sektoru dominují mezi sepisovateli návrhů na oddlužení advokáti, kteří jich v loňském roce sepsali cca 70 %, za nimi následují akreditované osoby s 21 %, pak insolvenční správci s 6 %, následně advokáti, kteří jsou současně i insolvenčními správci s podílem 2 % a konečně exekutoři s 1 %. Notáři se zjevně věnují své hlavní činnosti, tj. notářství.

Účinnost nových pravidel

Důležitou otázkou, často kladenou zejména ze strany laické veřejnosti (která je především adresátem nových pravidel), je dotaz na účinnost nových pravidel, resp. jejich zpětnou účinnost na již zahájená insolvenční řízení. Zejména dlužníci v již běžících oddluženích se houfně dotazují, zda se nová, volnější pravidla, budou vztahovat i na ně. Odpověď je bohužel příliš nepotěší. Přejícná ustanovení k aktuální novele totiž praví, že v insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka před dnem nabytí její účinnosti (1. červen 2019), se postupuje podle insolvenčního zákona ve znění účinném před novelou. Jinými slovy na všechny dlužníky, kteří podají návrh na povolení oddlužení po 1. červnu 2019 se budou vztahovat nová pravidla a nebudou tedy již nuceni uhradit minimálně třicet procent zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů. U těch dlužníků, jejichž insolvenční řízení bylo zahájeno před tímto datem, bude rozhodující, zda o jejich úpadku bylo před tímto datem rovněž rozhodnuto, či nikoliv. Ve výhodnějším postavení; tj, v režimu nových pravidel budou pouze ti, u kterých k rozhodnutí o úpadku před 1. červnem nedošlo.

K novele se váže rovněž celá řada prováděcích a souvisejících předpisů, které se také dotknou řízení zahájených před účinností novely. Jedná se zejména o následující:

- novela zákona č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích
- novela vyhlášky č. [313/2007](#) Sb., o odměně insolvenčního správce
- změna nařízení č. [595/2006](#) Sb., o nezabavitelných částkách
- vyhláška č. [121/2019](#) Sb. o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce

Co se týče odměňování insolvenčních správců, dochází pouze k technické změně, která reaguje na skutečnost, že po novele již neexistuje způsob oddlužení splátkovým kalendářem (bez zpeněžení majetkové podstaty) a nově je obligatorně možná pouze kombinace splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Ke zvýšení odměny insolvenčního správce v principu nedochází; a to přesto, že se s novelou zásadním způsobem navyšují jeho povinnosti. Insolvenční správce je nově povinen např. (1) informovat věřitele před popřením přihlášené pohledávky (není řešena forma podání takové informace, jde o jakousi prevenci před zbytečnými incidenčními spory, povinnost se vztahuje tudíž nikoliv na vadné, ale na přezkoumatelné, avšak problematické pohledávky a splnění této preventivní povinnosti je teoreticky možné i neformální cestou), (2) odůvodnit nepopření přihlášené pohledávky, pokud se svým názorem odchýlí od judikatury publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek stávající (potenciálně problematická povinnost, neboť předpokládá nespornost ohledně splnění podmínky přiléhavosti konkrétní judikatury), (3) realizovat fyzickou a dokladovou inventuru majetku v konkursních řízeních[4], (4) realizovat prohlídku obydlí dlužníků, (5) každé tři měsíce komunikovat s dlužníkem, (6) dodržovat určené lhůty pro vyplácení pohledávek věřitelů v rámci splátkového schématu apod.

Co se týče regulátora, tj. Ministerstva spravedlnosti České republiky, tak tento i nadále setrvává na svých již dříve publikovaných a veřejně komunikovaných metodických závěrech, že výkon funkce insolvenčního správce je výkonem osobní povahy a vykonává jej osobně buď insolvenční správce jako

fyzická osoba, nebo osobně ohlášený společník insolvenčního správce, který je právnickou osobou. Typicky osobní výkon funkce je vyžadován např. při přezkumu přihlášených pohledávek s dlužníkem.

Pozitivní dopady pro dlužníky jak v novém režimu, tak v běžících řízeních podle starých pravidel má letošní zvýšení nezabavitelné částky, stanovené vládním nařízením[5]. Dnes nezabavitelná částka u dlužníka bez vyživovaných osob roste maximálně na 9.644,- Kč při cca 16.100,- Kč čistého měsíčně. Pak se i přes rostoucí příjem zastaví. Od června poroste až na 12.857,- Kč při cca 25.800,- Kč čistého měsíčně. Takže dlužníkům zbude více peněz a také budou motivováni více vydělávat pro věřitele i pro stát.

Část prováděcích předpisů, včetně části formulářů, které jsou závazné pro učinění některých podání, však stále, i přes účinnost novely, chybí. Vyhlášení nařízení vlády o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení, se očekává zhruba v srpnu 2019 a tento předpis bude zejména definovat rozdíl mezi obydlím a chráněným obydlím a jejich hodnotami, jakož i stanoví metody jejich výpočtů. Co se týče webových formulářů, tak očekávaným obdobím jejich doplnění je podzim tohoto roku.

Ekonomická nabídka dlužníka

Ačkoliv novelou padla fixní bariéra minimálního třiceti procentního uspokojení zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů, přesto dlužník musí „učinit“ v rámci podání návrhu na oddlužení svým věřitelům alespoň základní ekonomickou nabídku; a to pod sankcí zamítnutí návrhu. Nové ustanovení § 395 odst. 1 pís. b) insolvenčního zákona stanoví, že dlužník musí být ekonomicky schopen splácet v plné výši alespoň hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, přičemž výše splátky ostatním věřitelům včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň nesmí být nižší než tato pohledávka, a dále alespoň pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a odměnu sepisovatele návrhu na oddlužení. O výkladu tohoto ustanovení se vedly diskuse, oscilující co do výše minimální částky pro oddlužení od 1.800,- Kč (dvojnásobek odměny insolvenčního správce ve výši 900,- Kč bez DPH), přes 2.178,- Kč (dvojnásobek odměny insolvenčního správce ve výši 1.089,- Kč včetně DPH). V rámci justice, jak se zdá po červnové jednotící poradě insolvenčních soudců a soudních funkcionářů, však zvítězil názor, že dlužník, aby jeho návrh nebyl zamítnut, bude muset do oddlužení nabídnout nejméně 2.200,- Kč měsíčně a v případě společného oddlužení manželů pak 3.300,- Kč (částka zahrnuje i poměrnou část odměny insolvenčního správce za přezkum přihlášek věřitelů a odměny sepisovatele návrhu na oddlužení). Pokud bude mít dlužník povinnost hradit výživné, pak se o jeho výši dokonce uvedené částky zvyšují (o běžné výživné v plné výši, u dlužného výživného o jeho poměrnou část na daný měsíc připadající). Tento závěr se opírá o výklad vložené věty ustanovení § 395 odst. 1 pís. b) insolvenčního zákona tím způsobem, že zákonodárce měl na mysli ostatní pohledávky za podstatou a postavené na roveň mimo výživné a odměnu sepisovatele návrhu na oddlužení. Pokud měl zákonodárce v úmyslu skutečně co nejvíce snížit práh pro vstup do oddlužení, pak patrně uvažoval naopak o částce včetně výživného a odměny sepisovatele návrhu. V tom případě by bylo nejvhodnější, kdyby zákonodárce při nejbližší příležitosti (v rámci nejbližší novely insolvenčního zákona) tento svůj úmysl deklaroval výslovnou a explicitní přeformulací dotčeného zákonného ustanovení. Jen tak bude za současného výkladového přístupu možné naplnit účel nulového oddlužení, tj. sociální restart nízkopříjmových dlužníků v mnohočetných exekucích.

Veškeré spravedlivě požadovatelné úsilí

Vedle vstupní minimální ekonomické nabídky není dlužník již nově nucen k dosažení žádného fixního minimálního uspokojení věřitelů proto, aby mohl být osvobozen od zbytku svých dluhů. Je mu však stanovena explicitní povinnost vynaložení veškerého spravedlivě po něm požadovatelného úsilí k

plnému uspokojení věřitelů. Zákon bližší definici tohoto pojmu (nepřekvapivě) neposkytuje, tudíž bude vše na uvážení soudů a na zformování příslušné judikatury do budoucna. V rámci odborné debaty se však již narýsoval jakýsi základní koncept. Vychází se z toho, že dlužník by si měl vždy opatřit co nejlépe placené zaměstnání, které odpovídá jeho kvalifikaci. Neměl by tedy vykonávat hůře placenou (byť pro něj pohodlnější) práci. V případě ztráty zaměstnání by měl využít veškerých dostupných nabídek úřadu práce. Pokud se naskytne lépe placená práce, pak by ji neměl ignorovat. Kontrolním mechanismem budou Insolvenční správci. Ti budou sledovat podmínky na místním trhu práce a v případě, že dlužník bude zjevně vykonávat práci nedostatečně ohodnocenou, upozorní na to dlužníka i soud. Pokud se dlužník nebude doporučeními insolvenčního správce řídit, riskuje, že na konci oddlužení nebude rozhodnutím soudu osvobozen od svých dluhů.

Závěr

Nulové oddlužení již odstartovalo do praxe. Po zatím krátkém testovacím období lze říci, že došlo k nárůstu počtu návrhů na povolení oddlužení, avšak nikoliv takovým způsobem, aby nastal jakýkoliv kolaps systému. Určitou vstupní bariéru vytvořil výklad ustanovení o minimální ekonomické nabídce pro oddlužení, která by měla činit nejméně 2.200,- Kč měsíčně plus výživné pro vyživované osoby. K plnému ustálení nových pravidel bude samozřejmě zapotřebí judikatorní ukotvení, které bude ještě vyžadovat určitý čas. Již nyní je však možné říci, že brána pro oddlužení nižších příjmových skupin dlužníků, často chycených v pasti mnohočetných exekucí, je otevřena a této příležitosti je třeba využít, neboť příznivější podmínky již patrně nebudou.

Adam Sigmund,

advokát, insolvenční správce

[ŽIŽLAVSKÝ, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Široká 36/5

110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 947 055

e-mail: ak@zizlavsky.cz

[1] novela zákonem č. [64/2017](#) Sb. ze dne 19. ledna 2017, kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

[2] akreditovanou osobou je právnická osoba, které byla rozhodnutím Ministerstva spravedlnosti České republiky udělena akreditace pro poskytování služeb v oblasti oddlužení podle insolvenčního zákona

[3] ustanovení § 390a insolvenčního zákona

[4] ustanovení § 10 vyhlášky č. [121/2019](#) Sb. o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce: formou fyzické a dokladové inventury provést inventarizaci majetku náležejícího do majetkové podstaty podle inventurních soupisů nebo evidencí vedených dlužníkem, které má k dispozici, a podle údajů a informací získaných vyžádanou součinností

[5] nařízení č. [595/2006](#) Sb., o nezabavitelných částkách: částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy srazí bez omezení, činí nově dvojnásobek součtu částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu, namísto původního pouhého součtu těchto částek

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)
- [Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci subrogačního regresu výstavce finanční záruky](#)